

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Vår ref: 2014/1280

Vår dato: 23.03.2015

Deres ref: 14/61991

Deres dato: 19.12.2014

Høringsuttalelse NOU 2014:14 Fagskolen - et attraktivt utdanningsvalg

Vox, nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk, viser til høringsbrev av 19. desember 2014 der Kunnskapsdepartementet ber om høringsuttalelser i forbindelse med Fagskoleutvalgets innstilling, «NOU 2014: 14 Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg».

Som ansvarlig for sekretariatet for Nasjonalt fagskoleråd er Vox direkte omtalt i noen av forslagene fra fagskoleutvalget. Vi gir våre kommentarer til disse forslagene nederst i dette dokumentet.

Som fagorgan for kompetansepolitikk med særlig fokus på voksne og livslang læring er Vox opptatt av at våre framtidige kompetanseutfordringer fordrer gode kvalitative tilbud og et mangfold av ulike utdanninger. Høyere utdanning og fagskoler er begge tertiære utdanninger som tjener ulike formål, og som må gis rammer og regelverk som er tilpasset det tilbudet de skal tjene. Sett i et livslangt læringsperspektiv gir fagskolen gode muligheter for fleksibilitet og tilpasning til voksnes behov, både gjennom mulighetene for å skreddersy for yrkesrettet kompetanse, og for å ta utdanning på deltid eller som nettstudium.

Vox deler inntrykket av at fagskolen er lite synlig. Vi mener sektoren med fordel kan integreres bedre i utdanningssystemet. Vox ser behovet for en ny og helhetlig fagskolepolitikk der staten, arbeidslivet og fagskolene spiller bedre sammen. Vi støtter utvalgets anbefaling om en fagskolereform som innebærer utvikling av en ny og helhetlig fagskolepolitikk, og at denne sees i sammenheng både med det tertiære nivået som helhet, og med en satsning på fag- og yrkesopplæring på videregående nivå. Vox vurderer det slik at utvalgets gjennomgang har hatt et perspektiv som tidvis har vært for preget av at fagskolen er sett opp mot høyskole- og universitetssektoren. Vi mener at perspektivet sett nedenfra, hvordan fagskolen kan supplere og utvide fagutdanningen og gi fleksible fagutdanningstilbud, er minst like viktig, og at dette er svakere reflektert i innstillingen.

Synlighet og status

Kompetansefremskrivninger peker på at det vil være et økende behov for personer med yrkesrettet utdanning, både på videregående nivå og på fagskolenivå, i nær fremtid. For å få flere til å ta fagskoleutdanning mener Vox at fagskoleutdanningen må innrettes slik at den fremstår som et hensiktsmessig utdanningsvalg for den enkelte. Dette mener vi vil ivaretas både gjennom tydeligere arbeidsdeling mellom høyere utdanning og fagskoleutdanning, klarere opptaksreglement og mer forutsigbare overganger mellom fagskoler og UH-

Postadresse

Postboks 236 Sentrum
0103 Oslo
Telefon 23 38 13 00

Besøksadresse

Karl Johans gate 7, Oslo
Rådhusgaten 2, Bergen

Internett: www.vox.no

E-post: postmottak@vox.no

Org.nr.: 974 788 985

Kontonr.: 8276 01 00389

Saksbehandler

Margrethe Marstrøm Svensrud
avdelingsdirektør

institusjoner basert på et helhetlig nasjonalt system for vurdering av både formell kompetanse og realkompetanse. Det er videre essensielt at fagskolestudentene opplever trygghet rundt utdanningens verdi. Vi støtter således fagskoleutvalgets forslag om tiltak for å styrke fagskolestudentenes rettigheter og rettssikkerhet, samt å vurdere endringer i lov og forskrift for å beskytte grader for fagskolekandidatene, og sikre at fagskolene utsteder vitnemål om fullført utdanning.

Vox er enig i at det er viktig at rådgivningstjenesten i grunnskolen og videregående opplæring og de fylkesvise karrieresentrene styrker sin kompetanse på fagskoleutdanning. Slik kompetanseheving kan foregå gjennom kursing og målrettet informasjonsarbeid rettet mot rådgivere og veiledere, noe det bør settes av ressurser til. I tillegg kan økte ressurser til nettsidene veilederforum.no og utdanning.no bidra til slik kompetanseheving.

Vox har sammen med Senter for IKT i utdanningen og Utdanningsdirektoratet etablert nettsiden veilederforum.no som retter seg mot karriereveiledere og utdannings- og yrkesrådgivere. Veilederforum.no har til hensikt å heve kvaliteten og profesjonaliteten i karriereveiledningen ved å gjøre relevant fagstoff, forskning, aktuell informasjon og ressurser lettere tilgjengelig for målgruppen. Den informasjonen som finnes om fagskoleutdanning på nettet i dag, er spredt og uoversiktlig. Vox foreslår at det settes av ressurser til å utvikle og vedlikeholde samlet og oppdatert informasjon om fagskoleutdanningene på veilederforum.no og på nettsiden utdanning.no, som retter seg mot alle som ønsker informasjon om utdanning og karriere. En styrking av disse nettsidene vil kunne bidra til økt kompetanseheving om fagskoleutdanning.

For øvrig mener Vox at utdannings- og yrkesrådgivere i skolen, veiledere i Nav og karriereveiledere ved de fylkesvise karrieresentrene bør informere om fagskoleutdanning på lik linje med alle andre utdanningstilbud.

Fagskolen er et viktig etter- og videreutdanningstilbud for mange voksne. For å sikre at fagskolen også i fremtiden kan fungere som et etter-/og videreutdanningsløp for fagutdannede som lar seg kombinere med arbeid, understreker vi behovet for at fagskolene har tilstrekkelige rammebetingelser til å kunne tilby fleksible utdanningstilbud.

Kvalitet, relevans og arbeidslivstilknytning

Vox støtter utvalgets forslag om å sette ut på oppdrag en ekstern evaluering av Nasjonalt fagskoleråd. Vi oppfatter det som hensiktsmessig at det blir utarbeidet nytt mandat for Nasjonalt fagskoleråd, der Fagskolerådet i større grad får ansvar for sentrale overordnede problemstillinger som angår hele fagskolesektoren. I tilknytning til dette bør man også se på rådets sammensetning.

Vox anser kompetanse som nøkkelen til at Norge skal klare seg i den globale konkurransen. En forutsetning for å bevare velferdsstaten er at vi evner å fylle på med rett kompetanse til voksne som trenger det. Gjennom et mer systematisk samarbeid med klarere rolle- og oppgavefordeling mellom myndighetene, fagskolene og aktørene i arbeidslivet, ligger det potensiale for mer aktuelle og kvalitetsmessig gode utdanningstilbud tilpasset arbeidslivets behov. For å sikre relevans i arbeidslivet og rett dimensjonering innenfor de enkelte fagfelt, støtter Vox også forslaget om opprettelse av fagråd underlagt Fagskolerådet, som skal gi råd knyttet til utdanninger og dimensjonering av disse innenfor eget område.

Vox støtter utvalgets syn på at robuste administrasjoner og fagmiljøer er nødvendig for å oppnå god kvalitet på fagskolen. Vi mener det er nødvendig med en konsentrasjon av antall fagskoler, men at det bør utredes nærmere hva som vil være et hensiktsmessig antall. Vox mener videre at et system for institusjonsakkreditering av fagskolene vil kunne bidra til økt kvalitet. Vi er enig i forslaget om at akkrediteringsmyndigheten delegeres til NOKUT.

Vox mener det er en sammenheng mellom lærernes kompetanse og kvaliteten på opplæringstilbudene. Skal man øke kvaliteten i fagskolesektoren, må man derfor også stille krav til kompetansen hos undervisningspersonellet, slik at man ivaretar behovet for både fagkompetanse, relevant og oppdatert yrkeserfaring og pedagogisk/didaktisk kompetanse. Et slikt krav forutsetter at det etableres gode systemer for etter- og videreutdanning av fagskolelærere. Systemet må være fleksibelt og tilpasset fagskolen som dynamisk utdanning, slik at kravet til kvalifiserte lærere ikke blir til hinder for intensjonen om fagskolen som et dynamisk og arbeidslivstilpasset utdanningstilbud.

Styring og finansiering

Fylkeskommunene har et generelt ansvar for å sørge for at det finnes et tilbud av godkjent fagskoleutdanning i fylket som tar hensyn til lokalt, regionalt og nasjonalt kompetansebehov innenfor prioriterte samfunnsområder. All den tid dette ikke ser ut til å fungere etter intensjonen, mener Vox det er et godt grep å overføre eierskapet av de offentlige fagskolene fra fylkeskommunene til staten. Sett i sammenheng med innføring av en samordnet finansieringsordning for fagskoler, mener vi det vil kunne bidra til en tydeligere forvaltning av fagskolesektoren, der man også kan se mer helhetlig på dimensjonering og utnyttelse av utdanningskapasiteten ved fagskolene.

Vox mener det er hensiktsmessig å samordne all finansiering av fagskoler under én finansieringsordning, og at ansvaret for denne legges under KD. For å sikre at en ny finansieringsordning for fagskoler bygger på prinsippet om reell kostnadsdekning for fagskoleutdanning, bør det som utvalget foreslår, foretas en grundig kartlegging av kostnadene knyttet til drift og utvikling av forskjellige typer fagskoleutdanninger.

Annet

Vox har ansvar for norsk- og samfunnskunnskapsopplæring for voksne innvandrere. I tillegg til de foreslåtte tiltakene, mener Vox at fagskolereformen bør se på hvordan norskopplæring for innvandrere kan kombineres med ulike yrkesrettede kurs. Slike løp kan være svært nyttig for å gi innvandrere med utdanning fra utlandet gode og effektive kvalifiseringsløp.

Ifølge SSB-rapporten 48/201311 Forecasting demand and supply of labour by education vil det bli mangel på faglært arbeidskraft fram mot 2030, særlig på de lavere nivåene i utdanningssystemet (NOU 2014:14). Av de cirka 37 000 innvanderne med rett og/eller plikt som er registrert på norskkurs i 2012, står 21 000 med oppgitt utdanningsnivå. 5 248 av disse var registrert med kort høyere utdanning og 2 693 med lang høyere utdanning (SSB: 2013). I mange tilfeller oppfyller ikke utenlandske utdanninger kravene til godkjenning i Norge, noe som fører til at man ikke får utnyttet innvanderens kompetanse (Handlingsplan 2013-2016: Vi trenger innvanderens kompetanse).

Vox foreslår at Fagskolens område kan utvides slik at den kan benyttes av innvandrere og andre med utenlandsk utdanning, som har behov for å fyller på kompetanse for å få godkjent sin utdanning. Tiltaket bør koble sammen førstegangsoplæring i norsk og supplerings/påbygging av utdanning. Dette vil bidra til en effektivisering av målgruppens tidsbruk for å komme raskere i faglært yrke.

Anbefalinger i NOU 2014:14 som direkte berører Vox:

Vox er positive til å få ansvar for et utvidet sekretariat med flere oppgaver. En slik overføring forutsetter at Vox får tildelt driftsmidler, ressurser og kompetanse i tråd med de nye oppgavene.

Vox er usikker på hvorvidt det å etablere en generalsekretær for Fagskolerådet er den beste løsningen og mener en slik struktur må utredes noe nærmere. Det vil være viktig å avklare

rolle- og ansvarsdeling mellom Vox, generalsekretær for Fagskolerådet og Fagskolerådets leder, blant annet i forhold til hvem som har det overordnede ansvaret og beslutningsmyndighet hvis det skulle oppstå uenighet i skjæringspunktet mellom Vox' administrative og økonomiske ansvar og det faglige ansvaret som ligger i ledelsen av Fagskolerådet.

Det er få ressurser knyttet til det nåværende sekretariatet, ca. 70 % av en stilling er i dag knyttet til sekretariatsoppgaver. I tillegg kommer ressurser til oppfølging på ledernivå i Vox og noe ressurser knyttet til støttefunksjoner primært innenfor økonomi og arkiv. Dette gjør sekretariatet sårbart. Ved en utvidelse av sekretariatet vil kompetansen og sekretariatsoppgaver kunne spres på flere personer, noe som vil bidra til å øke kapasitet og kompetansebredden, samt redusere sårbarheten.

I den anbefalte finansieringsmodellen, «Kandidat-studentmodell med utviklingsmidler», er det lagt inn utviklingsmidler. For å stimulere til mer dynamisk utvikling av både utdanningstilbud og kvalitet i utdanningene, mener utvalget det må det settes av midler på statlig nivå til denne type tiltak. Midlene bør i følge utvalget tildeles fra KD på bakgrunn av innmeldte behov fra fagskolene og politiske prioriteringer. Vox mener en målrettet tildeling basert på faglig vurdering vil kunne gi større effekt. Vox nevnes også av utvalget som mulig instans, men det vurderer at Vox i dag ikke innehar tilstrekkelig kompetanse knyttet til fagskolesektoren. Vox er ikke fullt ut enig i denne vurderingen og anser at dagens eventuelle mangler kan bygges opp.

Vi mener videre at dette er en oppgave Vox vil kunne utføre, forutsatt at vi tilføres ressurser til det. Vox har per i dag ansvaret for forvaltningen av tilskudd til voksenopplæring, tilskudd til freds- og menneskerettighetsentre, Program for basiskompetanse i arbeidslivet (BKA) og tilskudd til regionale partnerskap for karriereveiledning. Som sekretariat for Fagskolerådet har Vox kompetanse om sektoren, men kompetansen er i dag spredt på få personer. En eventuell utvidelse av sekretariatet for Nasjonalt fagskoleråd, vil bidra til økt kompetanse og bredde i Vox. I arbeidet med kunnskapsinnhenting og statistikk er undersøkelser knyttet til fagskolene en viktig del. Yrkesrettet opplæring er et viktig kompetansepolitisk område for Vox. Vi har siden 2011 hatt ansvar for oppdrag knyttet til fagopplæring for voksne på arbeidsplassen, som sammen med arbeid med fagskole vil utgjøre en helhet innenfor det kompetansepolitiske arbeidet knyttet til yrkesrettet utdanning. Vox' kompetanse knyttet til voksenpedagogikk og til å videreutvikle og samordne bruk av realkompetansevurdering som virkemiddel i kompetansepolitikken, kan også være relevant i denne sammenheng.

Med vennlig hilsen

Gina Lund
direktør

Margrethe Marstrøm Svensrud
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signaturer